

ZTRACENÝ DOPIS

Sillian Cantorová

ZTRACENÝ DOPIS

Jillian Cantorová

F Fortuna
Libri

ZTRACENÝ DOPIS

Original title: *The lost letter*
Copyright © 2017 by Jillian Cantor
Cover design © Daniela Antalovská, 2017
Cover photos © antoprff/123RF, jakobradlgruber/123RF,
Alfio Scisetti/123RF, 2017

Czech edition © Fortuna Libri, Praha 2017
Translation © Jana Pacnerová, 2017

Vydalo nakladatelství Fortuna Libri.
www.fortunalibri.cz

Elektronické formáty Dagmar Wankowska, *LiamART*
Odpovědná redaktorka Dagmar Pilařová.

První elektronické vydání

Tato kniha je fikce. Jména, postavy, místa a události
jsou buď výsledkem autorovy fantazie, anebo jsou použity fiktivně,
a proto jakákoli podobnost se skutečnými živými či mrtvými osobami,
obchodními společnostmi, událostmi či místy je čistě náhodná.

Všechna práva vyhrazena

Žádná část této publikace nesmí být reprodukována,
ukládána do informačních systémů nebo rozšiřována jakýmkoli způsobem,
ať už elektronicky, mechanicky, fotografickou cestou
nebo jinými prostředky bez souhlasu majitele práv.

ISBN 978-80-754-6153-7 (pdf)

Věnováno babičce Bee a dědovi Miltovi: Nezapomínám.

(Protěž) je alpská rostlina... která prý roste na hranici věčného sněhu, dokonce pod sněhem... Jen nejsmělejší alpští pasáci koz a lovci se odvažují vytrhnout otužilou rostlinku z její rodné půdy. Vlastnit ji je důkazem neobvyklé smělosti.

Berthold Auerbach, *Protěž – příběh*

Rakousko, 1939

*S*vírala dopisy pevně v rukou a dávala pozor, aby nepoškodila známky. Sněžilo a prsty u nohou jí mrzly, promáčené skrz prošlapané podrážky bot, ale nezastavovala se a dál šla lesem k městu. Dopisy chránila pod kabátem, aby je udržela v suchu. Už jen pár kroků, opakovala si. Byla to lež, ale šla pořád dál.

Už jen pár kroků. Jenom pár.

Stačí jen dostat se do města a předat dopisy poště ve Wien Allee. Stačí jen poslat ty dopisy a všechno dobře dopadne.

To byla samozřejmě taky lež. Ale přesto kráčela sněhem stále dál.

Na okraji lesa se ocitla na mýtině a skrz sněhové vločky, vířící v růžovomodrém nastupujícím úsvitu, spatřila zbylé budovy s červenými střechami ve městečku před sebou.

Wien Allee. Už tam skoro je.

Náhly dotek studené hlavě na spánku ji tak překvapil, že ani nevykřikla, když ji muž popadl za paži a dopisy jí vypadly z rukou na neposkvrněný sníh.

Los Angeles, 1989

Když se poprvé ocitnu u kanceláře obchodníka se známkami, zvažuju, jestli mám vůbec vystoupit z auta. V Los Angeles je nezvykle chladné ráno, já s sebou nemám svetr a jsem si celkem jistá, že to, co tu provádím, je jen ztráta času.

Ale hatchback mám k prasknutí nacpaný obsahem někdejšího otcova pokoje, zasvěceného jeho koníčku: jsou to stránky a stránky alb, plné známek pod plastovými kryty, velké průhledné krabice naplněné nálezy z vetešnictví, převážně zažloutlými dopisy, neodeslanými nebo neotevřenými, ale zdobenými známkami z nějaké jiné éry. A kromě toho mám pocit, že to otci dlužím – aspoň se pokusit něco s jeho sbírkou udělat. S touto myšlenkou vystoupím z auta a otevřu kufr.

Když jsem byla malá, chodívala jsem s otcem o víkendech do vetešnictví, na bleší trhy a na garážové výprodeje, probírala jsem se smetím jiných lidí a hledala nějaký starý dopis nebo snad náhle nechtěnou sbírku zesnulého sběratele. Ptala jsem se ho tehdy, co hledá, a on mi s úsměvem odpovídal – *klenot*. Těmi klenoty jsou pro něj známky. Nebo každopádně aspoň byly. Diamanty, rubíny, smaragdy. Viděl sám v sobě

klenotníka, který dokáže určit vady a krásu toho, co nám ostatním připadá průměrné. Jednou jsme podnikli rodinný výlet do Washingtonu a ve Smithsonian Institute jsme viděli diamant Hope; tehdy se ke mně otočil a řekl: *Tohle hledám, Kate*. Ačkoli jsem pochybovala, že ho tatínek v jihokaliifornských vetešnictvích někdy najde.

Podle tatínka bude mít diamant Hope mezi známkami nějakou chybu. Vzácnou chybu, protože taková známka byla vydána předčasně či příliš pozdě nebo protože je špatně vytištěná. A to nejspíš všechny ty krabice, navršené vzadu v mém autě, vlastně symbolizují: jeho pátrání po jakémsi zapadlém pokladu mezi tisíci papírových čtverečků.

Když se na známky dívám já, vidím jen papír a tiskařskou barvu. Známky jsou účelový předmět, užitek. Pomáhají mi dostat poštovní zásilku z místa na místo, zaplatit účty, dopravit dopis k nejlepší kamarádce Karen, která se vloni v létě přestěhovala do Connecticutu. A docela nedávno jen ležely a civěly na mě, tři kytičky vedle sebe, nalepené na manilové obálce od Daniela, kterou jsem nechala neotevřenou na kuchyňské lince. Konec všeho. Vadí mi ta definitivnost, a právě proto jsem tu obálku vlastně ještě neotevřela.

Jsem si jistá, že tatínek, který nikdy neměl Daniela moc rád, by byl silně dotčený volbou květin pro takovou korespondenci. Jenže tatínek to neví. A i kdyby věděl, jsem si celkem jistá, že už by si to nepamatoval.

Kancelář obchodníka se známkami je nenápadná místnost, zastrčená v nákupním centru na okraji Sherman Oaks. Nečekala bych, že tu najdu nebo objevím nějaký klenot. Ale už tu stojím; jsem objednaná. Vyndám z auta první náruč kra-

bic a vejdu dovnitř.

Obchodník Benjamin Grossman sedí za psacím stolem, pokrytým neuspořádanou změť papírů, na jehož rohu trůní malý černobílý televizor. Dívá se na polední zprávy, v nichž moderátor mluví o včerejších protestech ve východním Berlíně.

Odtrhne oči od televize, ale nevypne ji. Je mladší, než jsem po našem telefonickém rozhovoru očekávala. Sbírání známek mi vždycky připadalo jako koníček starých pánů, a tak jsem si představovala obstarožního obchodníka. Ale Benjamin je asi tak v mém věku, kolem pětatřiceti, možná čtyřicátník. Má brýle s drátěnými obroučkami a hlavu plnou kudrnatých světlehnědých vlasů. „Paní Nelsonová?“ zeptá se.

Pořád si nejsem jistá, co mám dělat s vyvdaným příjmením. „Můžete mi říkat Katie,“ prohlásím.

„Tak jo, Katie,“ opáčí nepřítomně. Je mu naprosto jedno, jak mi bude říkat. Zvedne ruku a šteluje anténu televizoru, přizpůsobuje obraz a já nabydu dojmu, že se vtírám, vyrušuju svou přítomností, i když jde o domluvenou schůzku.

„Hm... co mám dělat s tímhle?“ posunu si krabice. Jsou těžké.

„Jé, promiňte. Tady. Dejte mi je na stůl.“ Benjamin nechá anténu anténou a znovu si sedne. Podívám se na binec, který ho obklopuje. „Kam chcete,“ dodá a já postavím krabice na nějaké papíry. Předkloní se, chvilku opatrně listuje a já se v duchu ptám, jak se stal obchodníkem se známkami, co člověk vůbec musí studovat, aby si zvolil takovou profesi. Historii? Já vystudovala angličtinu a pracuju v lifestyleovém magazínu, kam píšu recenze na filmy. Není to nijak skvěle placená práce, ale až donedávna byla přinejmenším zábavná.

„Projdu si to,“ uslyším Benjamina. „A pak vám zavolám, dám vám vědět, co najdu.“ Už jsem Benjaminovi do telefonu pověděla o tatínkovi, o jeho selhávající paměti, neschopnosti

udržovat sbírku a ustavičném tvrzení, že obsahuje klenoty. Kdysi mi pořád říkal, že až budu starší, může být sbírka jen a jen moje. A opakoval to, i když jsem ho před několika měsíci přestěhovala do Willows. Na mou duši však nevím, co bych s ní měla dělat. A proto jsem ji vlastně celou přivezla sem.

Vracím se k autu pro další hromadu krabic, a když ji přináším dovnitř, Benjamin znovu odvrátí pohled od zpráv a zvedne obočí. „Je tam toho ještě víc?“ Přikývnu. „Promiňte. Pomůžu vám to odnést.“ Vstane a vyjde za mnou na parkoviště. „Nechtěl jsem být hrubý.“

„To nic.“ Nemám náladu na společenské hovory.

Ale Benjamin mluví dál. „Jenom mi nedošlo, kolik toho váš otec má, když jsme spolu mluvili po telefonu.“ Nakoukne do kufru auta.

„Je mu jedenasedmdesát,“ řeknu a vyzní to ostřeji, než jsem měla v úmyslu. „Prostě... je to jeho celoživotní posedlost.“ I když proneseno nahlas, nezní jedenasedmdesát tak staře, jak by mělo. Mnoho obyvatel Willows je starších než on a mě ustavičně dopaluje, jak je to nespravedlivé; mizení jeho paměti mi připadá jako rána pěstí, která mi zas a znova vyráží dech.

„To obvykle bývá,“ odvětlí Benjamin vlídně, jako by to chápal, jako by i on sdílel tuhle posedlost známkami. Jako bych já byla ten pošuk, co to nechápe. Možná jsem.

Když je poslední krabice vyložená, Benjamin Grossman jenom řekne: „Dejte mi týden. Možná dva. Dám vám vědět, co tu máte.“

Před odjezdem ale na okamžik zaváhám, v duchu se ptám, jak by se otec stavěl k tomu, že nechávám jeho nejcenější majetek u tohoto muže, kterého jsem našla ve Zlatých stránkách v rubrice „Filatelie“. Zavolala jsem všem třem obchodníkům, kteří tam byli uvedeni, a nechala jsem jim vzkazy. A Benjamin Grossman se mi ozval jako první. „Nepotřebuju

stvrzenku nebo tak něco?“

Benjamin zavrtí hlavou, vytáhne zpod hromady na psacím stole navštívenku a vtiskne mi ji do ruky. „Zavolám vám, až budu hotový,“ řekne. Pak dodá: „Nebojte se. Dám na ně dobrý pozor.“ Jako by známky byly květiny, které potřebují něžnou péči.

„Nebojím se,“ odpovím. Především jsem mu předala něco, co mi vlastně nepatří. Ale když nastupuju do auta, vyjíždím z parkoviště a vracím se na čtyři sta pětiku, nemohu se zbavit nečekaného pocitu prázdnoty.

Rakousko, 1938

Z počátku Kristoff skrytou moc ryteckého nástroje nechápal. Nevěděl, že to malé, na pohled jednoduché rydlo by je mohlo nakonec zachránit. Nebo způsobit jejich smrt. Zpočátku věděl jen to, že rydlo se nedá používat precizně a že se od přírody nehodí na kov.

Nezamlouvalo se mu ani cítit ho v ruce. Podivně těžké, obtížně zvladatelné. Měl pocit, že by mělo vytvářet čáry s hbitostí štětce nebo i uhlu, a přesto se mu pořád zadržávala ruka a opakovaně zažíval zklamání z neschopnosti dosáhnout dokonalých čar a rýh v kovu tak, jak mu to ukazoval Frederick. Obával se, že ho Frederick vyhodí z učení a on si pak bude muset hledat nejen novou práci, ale i nové bydlení. Jako Frederickův učeň měl Kristoff byt a stravu u Faberovy rodiny v krásném domě na předměstí Grotzburgu a také pět šilinků týdně. Nejdůležitější však byla příležitost naučit se řemeslu, jímž byl Frederick Faber proslulý po celém Rakousku: rytectví. Jeho nejlepším výtvozem byla v zemi nejpopulárnější – a Kristoff by zdůraznil, že umělecky dokonalá – poštovní známka, dvanáctigrošová Protěž. Znamka zobrazovala úžasnou podobu čistě bílé květiny a Frederick ji osobně navrhl i vyryl roku 1932.

Kristoff si pamatoval, jak tu známku jednou nalepil na dopis, který napsal matce, ale nikdy neodeslal. Nemohl poslat dopis někomu, kdo neexistoval nebo jehož existenci a místo výskytu nedokázal nikdy zjistit, ať se snažil sebevíc. Ale už jako třináctiletý kluk Kristoff obdivoval umělecké provedení známky, ty dokonalé obloučky okvětních lístků. Vždycky se chtěl stát umělcem. Když se tedy vloni na podzim doslechl od jiného pouličního malíře ve Vídni, že Frederick Faber, *ten* Frederick Faber, hledá nového učně, sbalil si Kristoff své malířské potřeby a utratil většinu svých nevelkých úspor za cestu do dvě stě kilometrů vzdáleného Grotzburgu. A když tam dorazil, přesvědčil Fredericka, aby mu tu práci dal, poté co mu ukázal několik svých uhlových kreseb Vídně.

„Máš dobré oko,“ řekl tehdy Frederick s pohledem upřeným na kresbu, kterou Kristoff považoval za svou nejpozoruhodnější: Svatoštěpánský dóm, rozpracovaný do všech podrobností dvou širokých věží vpředu. Frederick zvedl husté šedé obočí. „Ale co víš o kovu, chlapče?“

„Rychle se učím,“ sliboval Kristoff a to zřejmě stačilo, aby mu Frederick uvěřil a přijal ho. Ačkoli zatím se ukazovalo, že to není pravda, aspoň pokud šlo o rytectví.

Kristoff sice neovládl rydlo hned, ale za prvních pár týdnů práce u Fredericka se poučil o dvou věcech. Za prvé, Frederick byl starší, než se Kristoff původně domníval, a někdy už se mu začínaly trást ruce, když se ho snažil naučit používat rýcí nástroje. Frederick původně Kristoffovi sdělil, že potřebuje učně, protože na zakázkách rakouských poštovních známek má dost práce pro dva rytce, ale teď měl Kristoff podezření, že skutečným důvodem je to, že Frederick už možná nebude moci ve svém řemesle dlouho pokračovat. A Frederick neměl žádné syny.

To byla ta druhá věc, kterou se Kristoff dozvěděl. Frederick měl dvě dcery: sedmnáctiletou Elenu, o rok mladší než Kristoff, jež Kristoffovi připomínala právě protěž svou sněhobílou pletí, vlnami dlouhých světlehnědých vlasů a zářivě zelenýma očima; a třináctiletou Miriam. Jestliže byla Elena květinou, pak Miriam byla bzučící včelka, která nenechávala květinu na pokoji. Anebo, jak říkala paní Faberová a rozhořčeně přitom obracela oči v sloup, *flibbertigibbet*. Kristoffovi však přesto připadala zábavná, i když její rodina byla jiného názoru.

Kristoff si rychle zvykl na život v Grotsburgu, kde byl svět zelený a velice poklidný, a místo mezi budovami a davy lidí se každé ráno probouzel s výhledem na les a zvlněné kopce. Ještě víc se však Kristoff kochal teplem Faberovy jídelny, vůní jídel, jež vařila paní Faberová, chlebem, který lámali o pátečních večerech v záři svíček. Challa byla chutná a Kristoff ještě nikdy nic takového neokusil, protože vyrůstal ve vídeňském sirotčinci, kde ho jeptišky vedly k víře, že existuje jen jedno jediné náboženství. Ne že by byl nutně věřící. Kristoffa přitahovali Faberovi, veselí a celistvost jejich rodiny daleko víc, než ho kdy lákal Bůh nebo oficiální církev.

„Miriam, seď klidně,“ kárala paní Faberová dceru jednou večer několik týdnů poté, co Kristoff nastoupil do učení. Ještě skoro po měsíci se Kristoffovi práce s kovem zoufale nedařila. Ačkoli dopoledne udělal na Fredericka dojem svou kresbou horského úbočí a ještě několik hodin poté se slunil v záři Frederickovy pochvaly, že to „vůbec není špatné“.

„Já sedím klidně, máti,“ opáčila Miriam zpěvavým hlasem, lehce poskočila na židli a úkosem se na Kristoffa usmála.

Kristoff skryl úsměv ve lžici polévky. Pohlédl na Elenu, ale ta se na něj podívat nechtěla. Ještě se nerozhodl, zda je plachá nebo neomalená, zda se chová tak odtažitě ke každému nebo jen k němu.

„Eleno, miláčku, dojdi ještě pro pár polen na zátop, je tu chladno,“ pronesla paní Faberová. Byla právě ta nejhorší, nejstudenější část zimy a ve Faberově dvoupatrovém dřevěném domě odevšad táhlo. Kristoff měl ve svém pokojíku na půdě kamínka na dřevo, ale musel se choulit pod dvěma přikrývkami, aby mu v noci nebylo zima. Přesto to bylo daleko lepší než v sirotčinci, kde jeho lůžko stálo v řadě deseti dalších ve velké studené místnosti a na sobě měl jen tenkou přikrývku. A kuchyně paní Faberové byla daleko lepší než u jeptišek!

Elena odložila polévkovou lžici a vstala. Kristoff se znovu pokusil setkat se s jejím pohledem, ale nezvedla oči.

„Můžu ti pomoci.“ Kristoff vstal, než stihl ztratit kuráž, a Elena se k němu otočila. Aspoň že upoutal její pozornost.

Na krásné tváři se objevil zamračený výraz. „Není...“ začala.

Paní Faberová ji přerušila. „Děkuji, Kristoffe. Elena bude určitě ráda.“

Usmál se na paní Faberovou a následoval Elenu. Beze slova prošli kuchyní a zadními dveřmi ven k hromadě dřeva, která se nalézala na druhé straně rozlehlého dvora před Fredericovou dílnou. Zmrzlá zem jim křupala pod nohama; noční vzduch byl štiplavý a ani Kristoff, ani Elena si nevzali kabát. Elena se zachvěla a vlasy jí spadly do očí, když se shýbala pro dřevo. Kristoff odolal nutkání shrnout jí je z čela a místo toho sáhl po polenu a vzal jí je z rukou.

„Vážně,“ řekla ostře, odtáhla ruce a přitiskla si poleno k hrudi. „To je dobré. Děkala jsem to sama dávno předtím, než jsi sem přišel. Nepotřebuju od tebe pomoc.“

„Ale já ti chci pomoci,“ odvětil. „A nevádí mi to.“ Elena se zamračila a on si byl zčistajasna jistý, že není plachá – prostě ho nemá ráda. A tohle zjištění mu vadilo. Cítil nutkání to napravit.

Ale než stihl ještě něco říct, Elena se otočila a vykročila směrem k domu. Kristoff sebral z hromady další poleno a rozběhl se za ní. Dohnal ji těsně u zadních dveří a sáhl po jejím rameni. „Udělal jsem něco?“ zeptal se trochu zadýchaně, jak v chladu běžel. Jeho slova vyzněla v mrazivém vzduchu přerývané a nezřetelně.

„Něco?“ opakovala.

„Co tě rozzlobilo?“

„Proč si to myslíš?“ Její dech vytvářel ve vzduchu mrazivé kroužky. Znovu se zachvěla.

„To je jedno,“ řekl. „Měli bychom se vrátit dovnitř. Mrzneš.“

„Podívej,“ opáčila. „Prostě jen nejsme přátelé, jasné? Nebudeme přátelé. Nečekám, že bys tu zůstal dlouho. Nikdy nezůstanou.“

„Oni?“ zeptal se a poprvé se zamyslel nad Frederickovým posledním učněm, nebo snad nad několika posledními? Byli všichni tak strašně nešikovní při práci s rydlem jako on a rychle dostali vyhazov?

Elena však neodpověděla. Odnesla dřevo dovnitř a přiložila do krbu. Kristoff učinil totéž a pak se omluvil a šel si lehnout. Nahoře na půdě, zabalený do dvou přikrývek, vyzul skicák a kousek uhlu. Kreslil Eleniny hněvivé zelené oči a v duchu se ptal, jak dlouho zůstane tento dům jeho domovem.

Následujícího dne měl Kristoff ve Frederickově dílně problémy se soustředěním. S rydlem se mu pracovalo ještě hůř, cvičné čáry byly čím dál křivější. A když před večerí uklízeli, Frederick se na Kristoffa podíval a zamračil se. „Vyhodíte

mě?“ zeptal se Kristoff.

„Vyhodit tě?“ Frederick byl skoro plešatý, ale obočí měl pořád huňaté, husté a šedé a oči pod ním byly stejně výrazně zelené jako Eleniny.

„S kovem mi to moc nejde.“ Kristoff nedokázal potlačit tón zoufalství, který se mu vkrádal do hlasu. „Možná mi to není souzené. Možná byste mě měl vyhodit.“ I když Kristoff o vyhazov vůbec nestál, taky věděl, že čím déle tu je, čím víc si zvyká na teplo Faberova domu a na Frederickovu dílnu a na samotného Fredericka, tím těžší bude odejít. Pokud ho chce Frederick vyhodit, bude lepší, když to udělá hned.

„Chceš, abych tě vyhodil?“ zeptal se Frederick nechápavě.

„Ne, ovšemže ne,“ odvětil Kristoff. „Jen jsem myslel... Elena říkala...“ Cítil, jak mu rudnou tváře.

„Ahááá, Elena,“ vzdychl Frederick. „Naší Eleny si nevšiměj. Je jenom našťvaná kvůli mému poslednímu učni.“

„Že jste ho vyhodil?“ zeptal se Kristoff.

Frederick zavrtěl hlavou. „Ne, ne, hochu. Já nikdy nikoho nevyhodil.“

„Tak co se s ním stalo?“ zeptal se Kristoff.

Frederick znovu svraštil čelo, ale na otázku neodpověděl. „Chceš tu být?“ pronesl nakonec. Kristoff kývl. „Pak chci, abys tu byl. Chci, aby ses učil. Pokud se tedy ještě chceš učit?“

„Chci,“ prohlásil Kristoff.

„To je dobře.“ Frederick vlídně položil ruku na Kristoffovo rameno. „Jsou dvě nezbytné dovednosti, aby ses stal rytcem poštovních známek, Kristoffe. Za prvé je to schopnost nakreslit něco, co stojí za to, aby se to ocitlo na poštovních známkách našeho krásného Rakouska. Tuhle dovednost máš.“ Kristoff cítil, jak mu do lící stoupá teplo z té nečekané pochvaly. „Za druhé je třeba se naučit, jak to všechno pře-

nést ve zmenšeném měřítku a v negativu do kovu pomocí ryteckého náčiní. A to se naučíš. Jenom to chce čas. A trpělivost. Ani já jsem rydlo docela neovládal, když jsem byl v tvém věku.“ Kristoff se usmál, vděčný za Frederickovu laskavost. „Tumáš, zkus to před večerí ještě jednou.“ Vrátil Kristoffovi rydlo, ruce se mu trochu třásly, nástroj mu vibroval v dlani. Kristoff předstíral, že si toho nevšiml.

Paní Faberová měla zavedenou týdenní rutinu večerí. Ve čtvrtek večer dělávala hovězí guláš, ten měl Kristoff nejraději. V sirotčinci mívali hovězí jen zřídka, protože bylo moc drahé, a tak teď lahodná chuť masa při každé čtvrteční večerí Kristoffovi připomínala, že už není sirotek, že už není docela sám.

Po večerí si Miriam a Elena dodělaly úkoly do školy, Frederick kouřil dýmku v křesle u krbu v obývacím pokoji a četl knihu. Kristoff si nebyl zpočátku jistý, co má dělat, a odcházel nahoru do svého pokoje.

Ale jednou ve čtvrtek, když byl v učení asi dva měsíce, děvčata sklidila ze stolu a pak k němu Miriam přiskotačila a navrhla, aby si s ní zahrál Monopoly. Frederick hru přivezl před dvěma roky z Londýna a Miriam ji milovala. Elena nepůsobila tolik nadšeně, ale Kristoff už ji nejednou viděl, jak sedí na podlaze u krbu a hraje s Miriam. Tentokrát dostal poprvé pozvání ke hře i on.

„No tak,“ tahala ho Miriam za rukáv. „Nebuď protiva a neutíkej na půdu jako vždycky. Zahraj si dneska s námi. Je to náramná zábava. Bude se ti to líbit.“

Pohlédl na Elenu, která rychle odvrátila oči. „Nechci se vtírat,“ odpověděl tiše a při tom Eleně sugeroval, aby se

otočila a podívala na něj, aby mu řekla, že se vůbec nevtírá. Pravda byla taková, že přesně nevěděl, jak se Monopoly hrají, a bylo mu jasné, že hlavně proto ho chce Miriam zapojit – aby mohla vyhrát. Ne že by mu to vadilo. Měl radost, že ho vůbec pozvala. Břicho měl plné guláše, pokožku zahřátou ohněm; nechtělo se mu odejít na půdu a být tam sám.

„Nevtíráš se,“ řekla Elena. „Stejně mám knihu, kterou si chci dočíst. Půjdu nahoru. Dneska si s Miri zahraješ ty.“

„Co čteš?“ zeptal se Kristoff.

Konečně se na něj podívala, obočí zdvižené, a možná nemohla uvěřit, že člověk jako on, člověk, který odešel ze školy ve čtrnácti a stal se pouličním malířem, může mít zájem o knihy. Ale on ho měl. Už odmalička přečetl v sirotčinci všechno, co mu přišlo pod ruku, a jeho oblíbená jeptiška, sestra Marguerite, mu často dávala knihy, které sama dočetla. Knihy o umění, dějinách a válce, a někdy dokonce i romány.

„Čte něco nudného.“ Miriam ho znovu zatahala za rukáv, snažila se ho odvléci ke hře.

„Doktor Freud není nudný,“ namítla Elena. „Až budeš starší, Miri, možná ho pochopíš.“ Miriam místo odpovědi obrátila oči v sloup.

Kristoff k tomu neměl co dodat, jelikož Freudovy knihy nikdy neviděl a jen mlhavě věděl, kdo je jejich autor. Nějaký doktor s praxí ve Vídni, se všelijakými šílenými nápady. Ale Eleně možná nepřipadají tak šílené jako jeptíškám...

„Eleno,“ ozvala se paní Faberová a pak se sklonila, aby sfoukla svíčky, které hořely na jídelním stole při večeři. „Co kdybys nechala doktora Freuda být a zahrála si se svou sestrou a Kristoffem?“ Láskyplně zatahala Miriam za copánek. „Někdo musí dohlédnout, aby nepodváděla. A dá se to hrát

i ve třech.“

„Já nepodvádím, máti.“ Miriam zkřížila paže na hrudi. „Nemůžu za to, že vždycky získám ty nejlepší londýnské pozemky.“

Paní Faberová se zasmála, přitáhla si Miriam k sobě a políbila ji na temeno. „Jistě,“ řekla. „Nikdy nekradeš Eleně peníze, když se nedívá.“

„Nikdy,“ zajíkla se Miriam a Elena se rozesmála.

„Tak dobře, jdeme na to,“ prohlásila Elena. „Ta hra trvá věčnost. Měli bychom hned začít.“

Kristoff následoval děvčata k jejich obvyklému místu na podlaze u krbu a bojácně se posadil. Frederick spustil dýmku i knihu a zadíval se na Kristoffa, jako by chtěl něco říct, ale pak si to rozmyslel, místo toho se přívětivě usmál a oznámil, že jde do postele.

Později večer Kristoff nemohl usnout. Dlouho ležel v posteli a bděl. Zvuky smíchu Miriam, když počítala peníze, a Elenina chichotání, když s mladší sestrou prohrála (už zase) – úmyslně, domníval se Kristoff –, mu připadaly velice blízké. Jako by byly jeho, jako by už patřil k nim.

Rytecké nástroje se mu pořád zdály nemožně mrtvé. Kov je úplně jiný než plátno. Frederick dál trval na tom, že se to Kristoff naučí. Ale co když ne? Co jestli se to nenaučí nikdy? Frederick si nemůže udržet trpělivost věčně. Kristoff si však neuměl představit, že by o něj přišel. Nebo o hovězí guláš paní Faberové. Nebo o smích a brebentění Miriam a o Elenin krásný úsměv, i když byl jen zřídka adresován jemu. Nemůže selhat v ryteckém umění a být nucen opustit Faberovy. To prostě nejde.

Ačkoli už byla hluboká noc a bylo velice chladno, vstal z postele a po špičkách sešel po schodech o dvě patra níž. Bude cvičit v noci. Zatímco Frederick spí. Potřebuje víc času v dílně, o samotě, kdy ho nebude znervózňovat Frederickův pozorný pohled.

V jídelně panovalo v tuto hodinu ticho a klid a oheň v krbu dohořel, takže z něj zbyly jen maličké oranžové žhavé uhlíky. Kristoff si vzal boty a kabát a pomalu otevřel zadní dveře, aby nezpůsobil hluk. Přeběhl po trávě poprášené sněhem k Frederickově dílně.

Když otevřel dveře dílny, okamžitě zpozoroval uvnitř na pracovním stole nečekané světlo svíčky.

„Kdo je tu?“ zvolal.

Ucítil úder do hlavy něčím kovovým, vykřikl bolesti a padl na kolena.

Los Angeles, 1989

V neděli ráno, když jsem byla malá, matka dlouho vyspávala a otec mě budil časně, někdy ještě před východem slunce. Žili jsme ve čtvrti Fairfax, odkud se dalo pěšky dojít do dvanácti různých synagog, na farmářský trh a k CBS Television City. Většinu týdne jsme trávili v naší malé části Los Angeles. Otec vyučoval na fairfaxské střední (nakonec jsem tam chodila i já, před mým nástupem do prvého ročníku tam otevřeli přestavěnou budovu, zabezpečenou proti zemětřesení); maminka pracovala v advokátní kanceláři přes ulici naproti lahůdkářství Canter's. Ale o nedělích jsme s tatínkem nasedli do jeho červeného kabrioletu značky Mustang a vyjížděli jsme se staženou střechou do neznámých končin. Nebo aspoň neznámých mně jako dítěti. Každý týden to bylo nějaké vetešnictví v údolí, výprodej na dvorku u někoho ve West Hollywoodu, rozprodej majetku z nějaké nemovitosti v Beverly Hills – a to vše ve jménu otcovy nekonečné honby za známkami.

Každý týden jsme se vraceli domů těsně před obědem – já byla najedená koblih, které mi tatínek nakoupil na cestu (to mlsání ani jeden z nás mamince neprozradil) – a tatínek nikdy nepřijížděl s prázdnýma rukama. Někdy získal něčí starou sbírku (nebo její část), jindy dopisy – buď odeslané

a uschované, nebo nedešlané a zapomenuté. Jednou za čas, když naše nekonečné přehrabávání veteší k ničemu nevedlo, jsme se při zpáteční cestě zastavili na poště a on koupil aršík nejnovějších známek, které ten měsíc vyšly.

Tak ty je opravdu nechceš lepit na dopisy? – ptala se maminka, když jsme přijeli domů s novými známkami, a skepticky zvyšovala hlas, jak jsem si představovala, že to dělá v práci. Dělal právní asistentku ve firmě, která se specializovala na realitní právo. Někdy jsem si ji představovala v soudní síni, i když jsem věděla, že právníci, s nimiž pracuje, se zabývají převážně papírováním.

Tatínek se na ni jen usmál a odnesl si známky do pracovny, aby je zařadil do své sbírky.

Tahle vzpomínka se mi dnes vrací, v tomhle nedělním ránu, když jedu směrem k Santa Monice, abych otce navštívila ve Willows. Ne v červeném kabrioletu, samozřejmě, ale v mém starém modrém hatchbacku značky Toyota, který už dodělává, má najeto sto padesát tisíc kilometrů. Najednou se mi úplně přesně a živě vybaví, jakou známku jednou koupil na poště – pěticentovou známku „Humánní zacházení se zvířaty“ s roztomilým černobílým pejskem, zrovna takovým, jakého jsem jako dítě vždycky chtěla a nikdy nedostala.

A ještě když přijíždím do Willows, tane mi pořád na myslí tohle: už nejsem ničí dítě. Nikdy se nemohu vrátit do těch nedělních rán s tatínkem. Už léta jsme žádný takový výlet nepodnikli. Od té doby, co jsem skončila vysokou, ještě než zemřela maminka. Ale stejně. Už se to nedá vrátit.

Na Willows je dobré to, že mi cesta tam trvá jen půl hodiny a je to v krásné části Santa Moniky. Což bohužel sou-

časně znamená, že je tam neslýchaně draho. Tatínkovi dojdou úspory, učitelská penze a plnění z maminciny životní pojistky dávno předtím, než bude připraven Willows opustit, tím jsem si jistá. Ale Willows je taky nejlepší zařízení pro péči o osoby s poruchami paměti v Los Angeles a až dosud mi při každé návštěvě připadalo, že je otec považuje za nádherný hotel. Ptá se mě, jestli mu pomůžu opatřit letenku, až se bude vracet domů. Nějak prý nemůže najít itinerář, říká. A já místo abych mu jemně připomínala pravdu, slibuju, že se po něm podívám. Že jeho doklady někde najdu.

„Dobrytro, paní Nelsonová,“ pozdraví mě ošetřovatelka na recepci, když vstoupím dovnitř.

„Ahoj, Sally,“ zamávám jí, přistoupím k pultu a zapíšu se. Sally je něco přes dvacet a je očividně dost velká začátečnice, aby ji každodenní péče o pacienty s poruchami paměti ještě nevyčerpávala. Je drobná, na levé ruce nosí obrovský třpytivý zásnubní prsten, a ačkoli je diplomovaná sestra, má na sobě džíny a svetr. Willows vůbec nepůsobí jako nemocnice nebo léčebna dlouhodobě nemocných. A jeden z požadavků, aby tu tatínek mohl žít, je ten, aby byl zdravý, aspoň fyzicky.

„Dneska jste tu brzy,“ poznamená Sally.

Kývnu, ale nesděluju důvod. Co by si Sally pomyslela, kdybych jí prozradila, že jsem nespala? Že se od Danielova odchodu probouzím v pět ráno dokonce i v neděli, i když usínám až ve dvě. Že můj dům, ložnice, postel, že to všechno působí cize a temně a prázdně. Ale nikdy bych to nepřiznala nahlas, zvláště ne někomu, kdo mě sotva zná.

Jezdím sem na návštěvy každou neděli od té doby, co jsem sem otce před třemi měsíci přestěhovala, a pro personál jsem pořád ještě paní Nelsonová. Fajn, technicky vzato jsem pořád ještě paní Nelsonová všude, vzhledem k tomu, že jsem vlastně dosud nepodepsala rozvodové papíry. Ale v duchu jsem tu

paní (i Nelsonovou) odložila už před několika měsíci. Tatínek neví, že mě Daniel opustil, a proč ho rozčilovat nebo mu mást hlavu? Někdy si připadám trochu provinile, že ze mě jeho nemoc udělala takovou lhářku.

„Jakpak na tom dneska je?“ zeptám se Sally. Ráda vstupuju do jeho pokoje připravená.

„Není to špatné,“ odpovídá. „Ted má zatím dobrý den. U snídaně byl lucidní. Dopoledne měl výtvarný kroužek a to ho dostalo do dobré nálady. Prý bude po obědě s některými našimi dámami plést.“ Zasměje se a já odpovím úsměvem. Willows je jako výletní loď. Napěchovaná kroužky a aktivitami, aby se stimulovala mysl a ukrátil čas. Není divu, že si otec pořád myslí, že je na dovolené.

Sally mi řekne, že můžu dál, a já procházím dlouhou chodbou k jeho pokoji. Chodbu zdobí vzorovaný koberec od zdi ke zdi jako v hotelu a od stropu visí velké skleněné lustry, vrhající jasné světlo. Až moc jasné světlo pro toho, kdo včera večer vypil trochu moc chardonnay, jak se to poslední dobou stává mně. Sundám si sluneční brýle. *Dneska mě pozná. Bude úplně dobrý*, skanduju si v duchu při chůzi, jako by se to mohlo stát pravdou, když si to budu opakovat a dost usilovně přát.

U jeho pokoje se zastavím, zůstanu stát ve dveřích a chvíli ho pozoruju, než si všimne mé přítomnosti. Sedí v modrém sametovém křesle u širokého panoramatického okna a čte knihu, čtecí brýle usazené na kořeni nosu. Vypadá jako vždycky, je si podobný: hodně vysoký a hubený, ale taky silný. Teď je možná o trochu hubenější a taky skoro úplně plešatý. Ale pořád je to můj otec.

Vzhledne, uvidí mě a usměje se. „Kate Veliká!“ Opětuju úsměv, když uslyším přezdívku, kterou mi dal v dětství. Poznal mě. Někdy si mě plete s maminkou, nebo dokonce i s ošetřovatelkou. Ale dnes měla Sally pravdu. Je dobrý den.

„Co to čteš?“ zeptám se a vstoupím do pokoje. Zvedne knihu, abych viděla na přebal. *„Filatelistův průvodce vesmírem.“* Ale tati. To zní moc nudně. „Mám však radost, že si dnes ráno pamatuje, kdo je. Co miluje. Tatínek nikdy nebyl čtenářem románů jako já a maminka. Léta učil dějepis na střední škole a četl literaturu faktu, tlusté knihy o válkách a generálech a dějinách a samozřejmě o známkách. Tahle kniha je ohmataná a určitě už ji četl mnohokrát, ať už si to pamatuje, nebo ne. Ačkoli možná pamatuje. Až dosud mu nemoc narušuje převážně krátkodobou paměť. Minulost dosud často vidá v živých barvách, někdy tak živých, až věří, že daný okamžik znovu prožívá. Až věří, že je maminka ještě naživu.“

„Když je řeč o známkách,“ přitáhnu si židli a sednu si vedle něj, „nechávám odhadnout tvou sbírku.“

Otevře ústa a zabouchne knihu. „Proč bys to dělala?“

V takovouhle reakci jsem nedoufala a okamžitě se ho snažím uchlácholit. „No, vždycky jsi říkal, že hledáš diamant Hope mezi známkami, a já chtěla zjistit, jestli jsi nesehnal něco cenného.“ Snažím se udržet lehkavázný tón, ale vnímám, jak najednou pobledl, hnědé oči mu trochu potemněly, a lituju, že jsem se o tom vůbec zmiňovala.

Otočí se a zadívá se z okna, jako by bleděmodrá obloha a oblouk holé hnědé hory za sklem nabízely jakési odpovědi, které já nechápu. „Každá známka je cenná.“

„Já vím, ale tak jsem to nemyslela.“

„Kam jsi to odnesla?“ zeptá se.

„K jednomu obchodníkovi se známkami, jmenuje se Benjamin Grossman,“ odpovím.

„Aspoň že je to žid,“ řekne a hlas mu změkne, jako by se smířoval s představou ocenění své sbírky. Nenapadlo mě prve, že Grossman je židovské jméno. Jediné, co je pro otce důležitější než známky, je jeho judaismus. Ale já – dospělá žena,

kteřá se provdala za nežidovského muže – jsem už hodila skoro všechno náboženství za hlavu. Nikdy jsem to otci nepověděla, ale k mým nejmilejším chvílím během těch sedmi let, co jsem byla provdaná za Daniela, patřilo zdobené vánočního stromku. Možná proto, že to bylo tak nové, nebo snad proto, že jsem to spojovala čistě jen se svým manželstvím. Představa Vánoc, které už jsou prakticky za rohem, mě teď rozesmutní. Copak má skoro rozvedená židovská holka nějaký důvod kupovat si vánoční stromek?

„Nic neprodáš,“ pronese otec důrazně. Vyruší mě tím z myšlenek a vrátí zpátky ke známčkám.

„Jestli nechceš, tak ne.“ Nakloním se k němu a položím ruku na jeho. „Nechtěla jsem tě rozčítit. Nevěděla jsem, co jiného s tvou sbírkou udělat, když jsi řekl, že si ji můžu vzít. Ale můžu ji zase vyzvednout. A prostě... si ji nechám.“ V duchu se ptám, co tomu asi řekne Benjamin Grossman a kolik mu dlužím za pouhé plýtvání jeho časem.

Ale otec neodpovídá. Znovu se zadívá z okna. „Známky byly všechno,“ ševalí a možná se nutí vzpomínat na konkrétní položky své sbírky. Svého času by mě vůbec nepřekvapovalo, kdyby měl v paměti zapsanou každíčkou známku. Ale teď – kdoví, co mu ještě v mysli zůstává a co už zmizelo.

„Já vím. Máš obrovskou sbírku. Měla jsem jí plné auto.“

„Ale nikdy jsi to nechápala, Risso. Ani jsi nikdy nechtěla.“

Risso. Vzdychnu. Během okamžiku jsem se v jeho mysli proměnila v matku. Promarnila jsem jeho několik dobrých, lucidních minut dnešního rána hovorem o známčkách, chci to vzít zpátky a mluvit s ním raději o něčem reálném. Pověď mu, co se stalo se mnou a s Danielem, jak jsem se ještě nedokázala přimět otevřít obálku s rozvodovými papíry. Jak pořád ještě napůl doufám, že si to Daniel rozmyslí a že bychom k sobě mohli znovu najít cestu, kdybychom se opravdu,

opravdu snažili. Jak si při takových myšlenkách připadám slabošská a jak mi to vadí. Chci se ho zeptat na radu, jak jsem to vždycky dělávala. „Tati,“ dotknu se něžně jeho ramene.

„Nikdy jsi to nechápala,“ opakuje. „Ani jsi nikdy nechtěla.“

„Neboj se, tvoje sbírka je v bezpečí. Dojedu pro ni a dobře se o ni postarám. Slibuju.“ Opakuju to, co mi říkal Benjamin Grossman, když jsem sbírku nechávala v jeho kanceláři. Ačkoli mi můj slib zní prázdně. Nevím, co mám dělat, abych se o ni dobře postarala.

Kniha mu spadne z klína na podlahu, ale zřejmě to ani nezaznamená. Pečlivě pozoruje okolní svět, jako by v něm mohl spatřit maminku, za kopci, za Tichým oceánem. Taky se dívám, jako by tam skutečně mohla být, viditelná, přízrak, až mě světlo začne bodat do očí a já je konečně odvrátím.

Zvednu mu knihu z podlahy, je plná obrázků známek, stránky a stránky známek seřazených podle roku vydání, země, rytce. Taky měl kdysi tohle všechno zapsané do paměti? Připadá mu to dneska stejně nové a cizí jako mně?

Vrátím mu knihu do ruky a políbím ho na temeno. Otočí se ke mně a cosi ho přivede nazpátek. Vidím mu to na očích. Zase vidí mě. „Kate,“ pronese překvapeně. „Tys dneska přišla.“

„Jo.“ Položím mu ruku na rameno. „Chodím každou neděli.“ Odmlčím se a čekám, zda zaznamená informaci, ale pohled má prázdný a já si nejsem jistá. Je moc těžké sledovat, jak přichází a odchází, když opravdu potřebuju, aby byl přítomen. „Musím do práce.“ Obejmu ho. „Ale brzy zas přijdu. Příští týden, platí?“

„Kate,“ zavolá za mnou, když odcházím. Otočím se. „Moje letenky. Nějak nemůžu najít pas.“

„Já vím.“ Přinutím se k úsměvu. „Pořád hledám.“

Při každém odchodu z Willows mi je, jako bych se topila. Jako bych se potápěla do studených vod Pacifiku bez neoprenu. Jsem otupělá, prochladlá. Unavená. Opravdu musím do práce. Mám jít na filmovou premiéru, ale ještě mi zbývá trochu času, takže se vydám nejdřív domů, abych se vzpamatovala. Už nebydlím ve Fairfaxu, nýbrž poblíž UCLA ve Westwoodu, kde je pořád ještě hodně synagog – jenom jsem ještě v žádné nebyla.

Po příchodu domů uvažuji, zda nemám zavolat Danielovi a požádat ho, aby tu premiéru přidělil někomu jinému. Sedět v setmělém sále a soustředit se na film, ještě ke všemu na vánoční komedii s Chevym Chasem, mi připadá po tomhle dopoledni skoro nemožné. Ale poslední dobou se snažím Daniela o nic nežádat. V práci se mu pokouším vyhýbat, komunikovat převážně prostřednictvím přihrádek na interní poštu na našich stolech a rozhodně se mi nechce mu zrovna teď volat a žádat o osobní laskavost.

Udělám si konvici kávy a snažím se vzchopit. Ale pak sedím se šálkem v kuchyni zrovna u toho stolu, kde jsme s Danielem tolik let večeřeli a snídali. Daniel mi nabídl tenhle dům v rámci rozvodového vyrovnání, mělo to být laskavé gesto. Prý mě nechce nutit ho prodat, abychom se mohli rozdělit rovným dílem, nechce mě nutit stěhovat se z domova, když mám už tak celý život vzhůru nohama. A tak mi ho milostivě prostě... dal. *Milostivě*. To slovo aspoň použil můj právník. Jenže v tomhle domě je moc vzpomínek na náš společný život, všude.

Když mi vloni na jaře poprvé řekl ta strašná slova, zrovna jsme večeřeli u tohohle stolu. Udělala jsem lasagne, salát

a vzala jsem si v práci na den volno. Ráno předtím jsem poprvé navštívila Willows a dospěla k rozhodnutí zapsat otce na tamní čekací listinu. Svým způsobem to působilo jako úleva. Vrátila jsem se domů a vrhla se do krájení, vaření, pečení. Taky jsem udělala dort – s kousky čokolády a máslovým krémem, Danielův oblíbený.

„Ale já jsem udělala moučník,“ odpověděla jsem tehdy večer na jeho nečekané oznámení, že skončil, že už nechce být ženatý, že se odstěhuje. Zprvu jsem se domnívala, že vtipkuje. Že mu nabídnu dort a on se rozesměje a vezme ta slova zpátky.

„Prostě už nám to nefunguje,“ řekl tenkrát Daniel klidně. „Tohle je poprvé po kolika měsících, co spolu večeříme.“ Opravdu? Snažila jsem se vybavit si, kdy jsme naposled společně večeřeli u tohoto stolu, a nešlo to. Otec tenkrát opravdu nemohl žít sám a já s ním trávila všechn volný čas.

Pravděpodobně existovalo tisíc věcí, které jsem mohla nebo měla říct, počínaje faktem, že se všechno zlepší, až přestěhuju tatínka do Willows. Nedokázala jsem se rozzlobit, rvát na něj, že péče o rodiče není důvod někoho opustit a že není v pořádku, když to všechno prostě rozhodne a ani to se mnou předem neprobere. Ani že bez ohledu na to, kolik večeří nebo nocí prožijeme odděleně, si neumím představit život bez něj. Jenže jsem byla jeho oznámením tak šokovaná, že jsem místo toho prostě jen dál mluvila o tom pitomém dortu. „Dort,“ zdůraznila jsem. „Udělala jsem ti dort.“ Nikdy jsem nepekla dorty, leda když měl narozeniny. Ten dort byl svým způsobem moje omluva. Věděla jsem, že jsme se odcizili. Jenom jsem až do toho okamžiku věřila, že to dobře dopadne. Že ještě můžeme všechno napravit, že to bylo jen pár drsných měsíců v manželství, které potrvá navěky.

„Katie,“ opáčil klidně. „Naše manželství skončilo.“

A pak mi to došlo: On to vzdává? Uřízla jsem mu plátek dortu. Přistrčila jsem mu talířek, prudčeji, než bylo namístě, a dort z něj spadl. Daniel se zadíval na mě, pak na dort ležící zpola na stole, jako by si zčistajasna nebyl jistý, co s ním má dělat.

„Je to tvůj oblíbený dort,“ řekla jsem nakonec, a ačkoli mi to připadalo jako vlídné gesto, když jsem ho pekla, teď moje slova vyzněla trpce a hněvivě.

Daniel sklopil oči, chopil se vidličky a nabral si sousto dortu.

Po večeri si sbalil tašky a odjel přespat do hotelu.

Několik hodin po návratu z premiéry sedím v posteli, okusuju tužku a snažím se najít slova pro recenzi. Jenže papír přede mnou je úplně prázdný a moje myšlenky dosud bloumají u dopolední návštěvy u tatínka. Mám nutkání zvednout telefon a hned mu zavolat, jak jsem to často dělávala na vysoké, když mě něco napadlo pozdě večer nebo když jsem si chtěla jenom popovídat a slyšet jeho hlas. Poté co mi v prváku zemřela maminka na rakovinu, jsem věděla, že otec bude vzhůru, aťsi je jak chce pozdě. Vždycky byl sova; to já jsem taky. *Daniel mě opustil*, mohla bych mu říct. *Nedokážu se ani přimět otevřít obálku s rozvodovými papíry, protože se pořád ještě nemůžu smířit s tím, že jsme skončili.* Jednou před lety, když jsme se s Danielem vzali, jsme se hloupě pohádali a Daniel mě opustil, jen na jednu noc. V slzách jsem volala otcí, bylo už po půlnoci. A pořád si pamatuju, co mi řekl: *Kate, když někoho opravdu miluješ, tak neutíkáš.* Veškerá dobrá vůle, kterou vůči Danielovi choval, se potom

rozplynula a já měla trochu špatný pocit z toho, že jsem mu vůbec volala. Ale teď jsem vděčná za tu vzpomínku, za jeho slova. Totéž by mi pravděpodobně řekl i dnes, kdybych mu zavolala. Ale stejně mu zavolat nemohu. Po osmé večer ve Willows telefonáty nepřijímají.

Vzpomenu si, co jsem mu prve slíbila, že vyzvednu jeho známky, a rozhodnu se místo toho zavolat Benjaminu Grossmanovi a nechat mu vzkaz. Jenže po dvou zazvoněních se neozve záznamník, nýbrž Benjamin Grossman osobně.

„Jé,“ vyhrknu, „nečekala jsem, že to vezmete, že budete v kanceláři takhle pozdě v neděli večer. Představovala jsem si, že vám nechám zprávu.“

„Kdo volá?“ zeptá se.

„Jistě, pardon. Tady Katie. Katie Nelsonová. Minulý týden jsem vám přivezla otcovu sbírku.“ Nic neříká, tak pokračuju ve zdůvodňování svého telefonátu. „Musím si tu sbírku přijet vyzvednout. Rozmyslela jsem si to. Asi ji nakonec ocenit nechci.“

Ještě chvilku mlčí a já nemám zdání, zda je překvapený nebo dotčený, nebo je mu to prostě jedno a možná dělá bokem něco jiného. Představuju si ho, jak sedí u svého neuspořádaného stolu a upravuje si anténu na televizi. „Našel jsem v jeho sbírce něco neobvyklého,“ řekne.

„Neobvyklého?“

„Je tam jedna známka na dopise,“ pokračuje. „Rakouská známka z období druhé světové války. A já jsem ještě nikdy nic takového neviděl.“

„Je cenná?“ *Každá známka je cenná*, řekl mi dnes ráno tááínek. Ale co jestli opravdu našel klenot? Otec by byl nadšený. Určitě byl. Ani nemluvě o tom, že ty peníze bychom mohli využít na jeho péči, na Willows.

„Je neobvyklá,“ opakuje Benjamin.

„Ale neobvyklá znamená pro sběratele známek cenná, ne?“

„Pro filatelistu,“ opraví mě Benjamin; technický termín pro sběratele známek mu splyne z jazyka lehce, ačkoli mně se vlastně nikdy nelíbil. Připadá mi podivně sexuální, trochu trapný.

„Ale neobvyklá je dobrá, ne?“ ptám se.

„Možná,“ odpoví Benjamin. „Můžeme se sejít? Chci vám ukázat, co mám na mysli. Osobně.“

„Ted?“ Podívám se na hodiny, na nedopitou sklenku vína. Je skoro deset, ale mně se vůbec nechce spát. Ještě jsem nevypila dost vína, abych si připadala připravená sklouznout do spánku.

Benjamin na druhém konci linky vydechne. „Promiňte,“ řekne. „Jsem nespavec. Nejlíp se mi pracuje v noci. Někdy zapomínám, že jiní lidé spí.“

„Já taky nespím,“ přiznám.

Oba chvilku mlčíme a pak Benjamin řekne: „Vím o jedné jídelně, U Frankieho, u čtyři sta páté kousek na jih od mé kanceláře. Mají tam otevřeno nonstop. Chcete se tam se mnou sejít?“

„Budu tam za půl hodiny,“ odpovím.

Rakousko, 1938

Kristoff otevřel oči a uviděl nízko nad sebou Elenin kulatý obličej. Vypadal ustaraně, a jak se snažil posadit, ucítil v hlavě ostrou bolest. Zvedl ruku a nahmatával bolavou bouli na čele. „Co se stalo?“ zeptal se.

„Žiješ,“ vydechla Elena a poodstoupila. V jedné ruce držela železnou tyč, ve druhé svíčku a obě ruce se jí třáslly.

Pak si vzpomněl na tu ránu do hlavy. „Tys mě praštila? Proč jsi to udělala?“

Elena odložila svou zbraň a natáhla volnou ruku, aby mu pomohla vstát. Její ruka byla v jeho dlani droboučká, studená a měkká. Nechal se od ní odvést ke křeslu v rohu dílny, kde Frederick často sedával a kouřil dýmku krátce před obědem.

Jakmile se uvelebil v křesle a Elena se zjevně ujistila, že nezemře, postavila svíčku na pracovní stůl a založila si paže na hrudi. „Je noc,“ plísnila ho. „Proč se plížíš do tatínkovy dílny?“

„Proč jsi tady ty?“ opáčil. V hlavě mu pulzovalo a přiložil si dlaň k čelu, aby se pokusil bolest zmírnit.

„Já tu bydlím,“ prohlásila, jako by jí to dávalo nějaké právo. Frederick by se nejspíš zlobil, kdyby věděl, že v noci byl v jeho dílně kterýkoli z nich, natožpak oba. „Snažil ses otce okrást?“

Já věděla, že se ti nedá věřit," dodala. Působilo to divně, když ho ještě před několika hodinami nad deskovou hrou škádlila a on se domníval, že se z nich konečně stávají přátelé.

„Ne," namítl a pokusil se napřímit, ale Elena ho praštila pořádně a dílna se s ním točila a závratně vlnila. Kovové rycí desky, nástroje, nic jako by nebylo na svém místě, všechno se obracelo vzhůru nohama. „Nechci nic ukrást," říkal a svět se kolem něj nakláněl. „Jen jsem chtěl cvičit. Já... potřebuju víc praxe. S rycími nástroji."

Elena pootevřela ústa, předklonila se a ramena jí ochabla. Klekla si před něj na podlahu, zvedla ruku a lehce se dotkla jeho čela. Prsty měla chladivé, dotek na pulzující hlavě působil něžně. „Myslela jsem, že jsi nějaký vetřelec. Je tma. Proto jsem tě praštila."

„Pochopitelný omyl," řekl a v duchu se ptal, jak dlouho potrvá, než ta bolest v hlavě ustoupí. Mohl Elenu podezírat, že to omyl vůbec nebyl, soudě podle toho, jak ho zjevně neměla ráda, jenomže její obličej se proměnil takovým způsobem, až to působilo, že je z toho upřímně sklíčená. „Pořád ještě jsi mi neřekla, co tu děláš," dodal.

„Taky se cvičím," řekla tiše a sklouzla očima k pracovnímu stolu. Vlasy jí spadly do obličeje a nebylo vidět, jak se tváří. Měl nutkání sklonit se a shrnout jí vlasy dozadu, aby jí viděl do očí, ale neudělal to.

Zvedl obočí a ucítil novou vlnu bolesti napříč čelem. „Proč?" zeptal se. „Proč se cvičíš?"

„Do toho ti nic není." Vstala a zamířila ke dveřím.

„Eleno," zavolal za ní.

„Už je pozdě," řekla. „Měla bych se trochu vyspat. Oba bychom měli."

Uslyšel, jak za ní cvakly dveře, a ještě chvíli zůstal sedět, dokud závrať konečně neustoupila.

Nazítří ráno u snídaně si paní Faberová hned všimla Kristoffovy hlavy. Zaspal a Frederick už byl v dílně. Kristoff doufal, že se nebude zlobit, ale poté, co Elena odešla a bolest hlavy malíčko polevila, se ještě cvičil v práci s rydlem a doufal, že dnes bude vidět pokrok. Že s ním bude Frederick spokojený, navzdory jeho lenošení.

„Ale můj milý chlapče,“ podávala mu paní Faberová šálek silné černé kávy. „Copak se ti to stalo?“

Boule už zřítověla a ohryzně mu čněla z čela, velká jako menší meruňka. Pohlédl na Elenu, která velmi usilovně upírala oči na svůj toast. „Spadl jsem z postele,“ odpověděl nakonec. „Praštil jsem se čelem o noční stolek.“

„Vypadá to ohavně. Ach, mám z toho strašný pocit. Řeknu Miriam, aby ti dnes po škole ten stůl posunula,“ prohlásila paní Faberová.

„To nic není,“ odvětil. „Prostě jsem někdy nešika. Nikdo za to nemůže.“

Elena se na něj konečně podívala a zdálo se, že si nemůže pomoci. Obdařila ho malým, možná dokonce vděčným úsměvem. Místo odpovědi jen pokrčil rameny namísto slov: *Udržím tvoje tajemství. Prozatím.* Kdyby měl být upřímný, ani ho tak nezajímalo, proč byla uprostřed noci ve Frederickově dílně, proč se cvičila v práci s jeho nástroji. Záleželo mu na tom, aby získal její přízeň. Aby znovu uviděl její úsměv. Určený jemu.

„Jdeš pozdě,“ vyštěkl na něj Frederick, když Kristoff vstoupil

do dílny. V denním světle vypadala jinak, všechny rycí nástroje znovu působily hrozivěji.

„Promiňte,“ omlouval se Kristoff a hned sahal po rydlu. Včera v noci se mu podařilo udělat malou rovnou čárku, právě tak velkou, jak měl v úmyslu. I když mu pulzovalo v hlavě bolestí. Ale jakmile se ho chopil znovu, pocítil nervozitu a nejistotu.

„Kristoffe,“ pokračoval Frederick. „Vím, že ses včera v noci vrátil k práci.“

„Víte?“ Kristoff se dotkl napučené boule na čele a v duchu se ptal, odkud to Frederick ví.

Frederick zvedl rycí destičku a Kristoff uviděl, že se značně podobá jeho kresbě horského úbočí, té, o které Frederick prohlásil, že vůbec není špatná. Ale s rycími nástroji dosud zdaleka nebyl tak zručný, aby něco takového přenesl do kovu. Ještě se nenaučil vytvářet jednoduché čáry tak, aby odpovídaly jeho představám, natožpak aby se snažil okopírovat celou kresbu. Aby vznikla rytina známky, musela se kresba vyrýt do kovové destičky v negativu a v určitém měřítku. Každá čára a detail původní kresby se musely napodobit naprosto dokonale a v podobě negativu, než se destička mohla odvézt k tiskaři do Vídně. „Nemohl jsem... já ne...“ Ale Elena ano. Určitě to byla ona. Elena řekla, že se cvičí. A při pohledu na destičku ve Frederickových rukou Kristoff pochopil, že je opravdu dobrá. Rozhodně daleko lepší než on. Proč neřekla otci, že má zájem o rytectví, že je v něm dokonce velice zručná? Jistě, není to řemeslo pro ženu, ale Frederick působil dojmem muže, který nedbá na to, co si lidé pomyslí. Tak proč tolik tajností? Vzpomněl si ale na úsměv, jímž ho Elena obdařila u snídani, a nehodlal ji teď prozradit.

„Včera v noci jsem cvičil,“ řekl nakonec Kristoff. „Omlou-

vám se. Jen jsem se chtěl zlepšit. Potřebuju praxi.“ Nic z toho není lež, zdůvodňoval si to v duchu.

„Tak dobře,“ opáčil Frederick. „Ale musíš začít od začátku, hochu. Tímhle moc předbíháš.“ Znovu ukázal na rytinu horského úbočí. „Je to moc neuspořádané. Je tam hodně chyb. Jestli chceš dokonalost, musíš se učit pomalu. Ve dne. S mou pomocí.“ Kristoff kývl a ulevilo se mu, že od něj Frederick nechce, aby zopakoval své domnělé dílo, jež ve skutečnosti vytvořila Elena. Frederick položil roztřesenou ruku na Kristoffovo rameno a podal Kristoffovi rydlo.

Kristoff převzal od Fredericka nástroj. „Rozumím,“ řekl.

Kristoff myslel na Elenu celý den. Ruce ho bolely od nacvičování pracných čárek Frederickovými nástroji, čas plynul pomalu. Uvažoval o Eleniných motivech, co dělá, proč se učí Frederickovu řemeslu, navíc potají. Myslel ale také na její drobné, chladné ruce. Jak jemný byl dotek její pokožky. Jaké to bylo, když mu prstem přejížděla po rozbolavělé hlavě těsně pod okrajem vlasů.

Konečně začalo slunce zapadat za horský svah a Frederick prohlásil, že je na čase ukončit denní práci. „Je šábes,“ připomněl Frederick a Kristoff kývl, protože už za tu krátkou dobu, co s Faberovými žil, pochopil význam tohoto rituálu pátečního večera. „Chápu, že to není tvoje náboženství,“ pokračoval Frederick. „Ale moje ano. A tahle dílna patří mně. Nesmíš tu být až do zítřejšího západu slunce. Slíb mi to.“

„Slíbuj,“ řekl Kristoff a myslel to vážně.

Elena se na něj po celou šábesovou večeři nepodívala a zdálo se, že se velmi usilovně soustředí na modlitby, na lámání chleba. Kristoff se také snažil soustředit. Protože si pořád ještě připadal v tomhle světě jako vetřelec. Bedlivě naslouchal slovům modlitby (*Baruch atah, Adonai, Eloheinu...*), tak jako každý týden, a snažil se vštípit si je všechna do paměti, aby je jednoho dne, už brzy, mohl odříkávat s Faberovými.

Když se dali do jídla a paní Faberová kárala Miriam, že vyťukává lžící o okraj misky s polévkou rytmus nějaké písničky, Elena vstala, aby došla pro dříví na oheň, a Kristoff vyskočil, aby jí pomohl. Tentokrát nic nenamítala.

Jakmile se za nimi zadní dveře zavřely a ocitli se v ostrém chladu nočního vzduchu, Elena se otočila a něžně mu přiložila prsty k čelu. „Bolí to moc?“ zeptala se.

„Moc ne,“ zalhal. Chtěla pohnout rukou, ale zachytil ji. „Tvůj otec našel tvou rycí destičku. Tu, na kterou jsi přenesla mou kresbu.“ Vyvalila oči. Dodal: „Myslel, že je moje. Nechal jsem ho při tom.“

„Děkuju,“ řekla. „Já... děkuju ti.“ Odtáhla ruku a vykročila k hromadě dřeva.

„Proč mu lžeš? Proč se učíš v noci?“

„Nelžu,“ řekla. „Nemusím tatínkovi povídat všechno.“

„Pověz to tedy mně.“

Vzala z hromady kus dřeva a on učinil totéž. „Podívej,“ řekla. „To s tvou hlavou mě mrzí, opravdu. Ale nejsme přátelé, a jak už jsem ti řekla, nikdy přátelé nebudeme.“

Vydala se zpátky k domu. „Nesouhlasím,“ zavolal za ní. „Myslím, že budeme přátelé.“

Ona však jen otevřela dveře, vstoupila do domu a neřekla mu už ani slovo.

Později ležel se skicákem v posteli a znovu kreslil Elenu. Tentokrát tvořily její vlasy květinu podobnou protěži na Frederickově slavné známce. Noční stolek měl posunutý, jak ráno slíbila paní Faberová, ale místo aby si ho přistrčil zpátky, odkládal si kreslicí materiál na přikrývku. Postel se mu proměnila v pracoviště, ale to mu nevadilo. Bylo to neurčitě pohodlné, takový pocit vůbec neznal.

Někdo tiše zaklepal na dveře. *Elena?* Pokusil se schovat kresbu, která ji tak očividně zobrazovala, než ji vyzval, aby vstoupila.

Když se však dveře otevřely, nevstoupila do pokoje Elena, nýbrž Miriam. „Kristoffe,“ vykulila hnědá očka. Hnědé vlasy měla stažené dozadu do neuspořádaného copu a na sobě měla dlouhou bílou noční košili, která jí byla velká – při chůzi ji tahala po zemi –, a Kristoff uhádl, že kdysi patřovala Eleně. „Jsem moc ráda, že jsi ještě vzhůru. Potřebuju od tebe pomoc.“

„Co potřebuješ?“ zeptal se. O šábesu nehráli Monopoly ani jiné hry. Očekával tedy, že ho požádá, aby přinesl další dřevo do krbu, nebo mu sdělí, že v jejím pokoji je zase myš. Hned po jeho příchodu do tohoto domu se o ničem jiném nemluvalo – Miriam se zapřísahala, že slyší v noci škrábat ve zdech svého pokoje myš, a paní Faberová trvala na tom, že dotyčná myš existuje jen v Miriamině příliš živé představivosti.

„Elena zmizela,“ řekla. „A nemůžu to říct matce ani otci, protože je šábes a oni by se moc zlobili. O šábesu nesmíme nikam chodit.“

„Jak to myslíš, zmizela?“ Kristoff si představil Elenu ve Frederickově dílně, jak se při svíčke učí zacházet s rycími ná-

stroji. „Možná je jen...“ Zarazil se, protože nevěděl, zda Miriam zná sestřino tajemství.

„Není v domě ani v otcově dílně. Dívala jsem se tam.“

„Možná si jen vyšla s nějakou kamarádkou.“ Kristoff neznal Eleniny kamarádky. Nevytratila se na schůzku s chlapcem? Ta představa ho pohněvala, i když na to neměl právo. Nechtěl však, aby Elena měla nápadníka, zvláště ne někoho, kdo by riskoval, že rozzlobí rodiče, když uteče o šábesu.

Miriam okamžik váhala a pak řekla: „Někdy chodí na schůzky.“

„Na jaké schůzky?“

„S lidmi, co se bojí Němců. Elena říká, že pro Rakousko bude moc zlé, když Hitlerovi odsouhlasíme anexi.“

Rozsah politických vědomostí malé Miriam i Eleny ho překvapil, zvláště když žili až tady v Grotzburgu, kde mu celý zbytek světa i město připadaly mimo dosah. Ve Vídni, v městském ruchu, lidé často mluvili o politických změnách v Evropě i v Rakousku. Někteří se domnívali, že by pro Rakousko bylo lepší udržet si nezávislost; jiní věřili opaku. Kristoff neměl rád Hitlera a také nebyl pro, aby vstoupil do Rakouska. „Kde se ty schůzky konají, Miri?“

Miriam pokrčila rameny. „Nevím. Jen vím, že tam chodí. A neříká o tom matce ani otci, protože nechce, aby si o ni dělali starosti. Ale o šábesu ještě nikdy neodešla.“ Miriam se na okamžik odmlčela a navíjela si cop na prsty. „Někdy zůstává venku celou noc. Ale zítra je sobota. Otec nebude pracovat a vstává hodně brzy. Všimne si, že tu není. Nevím, co ji to napadá. Všichni říkají, že ta nezodpovědná jsem já.“

Napadlo ho, proč Miriam přišla za ním do pokoje. „Chceš, abych ji šel hledat, vid?“

„Udělal bys to?“ zeptala se.

Zaváhal. „Neposlechně mě, ani kdybych ji našel. Nemá mě moc ráda, vždyť víš.“

„Ale ty máš rád ji.“ Miriam se natáhla přes postel pro jeho skicák.

„Nech toho.“ Ucukl jím před ní.

„Už jsem to viděla dneska odpoledne.“ Trochu se ušklíbla. „Když mě matka požádala, abych ti odsunula noční stolek od postele.“

„Neměla by ses mi hrabat ve věcech.“ Cítil, jak mu do tváří stoupá teplo při představě, jak se tady Miriam probírá jeho kresbami. Představa, že viděla všechny jeho nejosobnější myšlenky, kresby, city vůči Eleně přenesené uhlem na papír, pro něj byla horší, než kdyby sem vstoupila a zastihla ho svlečeného.

„Nepokoušela jsem se o to,“ namítla. „Ale bylo to přímo tady. Leželo to na stole. Musela jsem s tím pohnout, abych pohnula stolkem.“ Lhala, stejně jako když zapírala, že podvádí v Monopolech, ale nemělo smysl se s ní hádat. Co se stalo, stalo se. „Jsi hodně dobrý malíř, vid’?“ zvažněla. „Škoda, že se nemůžu naučit kreslit tak dobře jako ty.“

„To nic,“ řekl. Pak dodal: „Koukej, vím, že potřebuješ mou pomoc. Ale ani bych nevěděl, kde ji mám hledat. Eleně se určitě nic nestane.“ Promnul si dosud rozbolavělé čelo. „Umí se o sebe postarat sama.“

„V lese je chata, asi v půli cesty do města, hned u cesty.“ Miriam si založila ruce v bok. „Aspoň tam by ses mohl podívat. Víím, že už tam byla, a není to nijak daleko.“

Venku bylo překvapivě světlo, záře kulatého měsíce protínala černou oblohu a vedla Kristoffa do lesa za Frederickovou díl-

nou. Město Grotzburg bylo vzdálené asi čtvrt hodiny cesty pěšky, za lesem a na úpatí svažité mýtiny. Grotzburg byl velice malý, mnohem menší než Vídeň – vesnička plná domů s červenými střechami, hodně podobných Faberovu stavení. Bylo tam však všechno, co Faberovi potřebovali: obchod, škola, kterou dívky navštěvovaly, a pošta. Kristoffovi připadala procházka přírodou k civilizaci a zase zpátky po všech těch letech strávených v ruchu Vídně osvěžující. Tímhle lesem však až dosud procházel jen jednou, a to za denního světla.

V noci se les zdál hustší, pěšina k městu delší a trochu strmější. Znal chatu, o které Miriam prve mluvila, ale když se k ní přiblížil, nechtělo se mu dovnitř. Po včerejší noci ve Frederickově dílně ho nijak nelákala představa, že se za Elenou znovu připlíží a vyleká ji.

„Kristoffe?“ dolehl k němu z lesa Elenin hlas, až sebou trhl leknutím.

Zvedl ruce a zastavil se. „Nebij mě,“ řekl.

Uslyšel smích, chlapecký smích. Ne, smích muže. A tehdy před sebou rozeznal dvě siluety. Elena se někoho držela pod paží. Někoho vyššího než on. Muže, který na Kristoffa ve slabém světle měsíce působil dost děsivě.

„Kdo to je?“ zeptal se muž.

„Ale nikdo,“ odpověděla Elena a na Kristoffa zapůsobila její slova jako políček nebo rána železem do hlavy. „Jen otcův nový učedník.“

Muž se zasmál. „Další, co odejde k Hitlerjugend?“ Přistoupil o krok blíž ke Kristoffovi. „Jestli máš v plánu se k nim dát, co kdybys šel hned? Nepřipravuj Fredericka o další čas.“

„Josefe, nech toho. Tenhle je v pořádku.“ V pořádku? Kristoffa potěšilo, že jím Elena tak docela neopovrhne. „Co tu děláš?“ zeptala se ho.

„Miriam měla starost. Myslela si, že si váš otec všimne, že jsi o šábesové noci pryč, a rozzlobí se.“

„Já vím. Už jsem na cestě zpátky. Dneska to ale jinak nešlo.“ Obrátila se zpátky k Josefovi. „Zbytek cesty dojdu s Kristoffem.“

„Určitě?“ Kristoff sice ve tmě nemohl přesně rozeznat, jak se Josef tváří, ale uhádl, že ho pozoruje skepticky nebo dočteně.

„Ano,“ opáčila Elena. „Není to daleko. Nic se nám nestane.“

Josef ji chytil za rameno a Kristoff cítil, jak se mu zbystřují smysly; měl pocit, že se ocitla v ohrožení. Josef jí však něco pošeptal do ucha, Elena ho letmo objala a Kristoff poznal, že chce, aby ji Josef k sobě přivinul.

„Jdeme.“ Elena mu okamžik poté poklepala na rameno a vykročila lesem zpátky směrem k domovu.

„Cos dělala tady v lese?“ ptal se Kristoff a snažil se s ní udržet rychlý krok. „A proč se ten Josef ptal, jestli se chci dát k Hitlerjugend?“

„A chceš?“ zeptala se Elena.

„Proč bych to dělal?“ Bolelo ho, že si Elena myslí, že by úmyslně vstoupil do organizace, která tolik nenávidí náboženství Faberových.

„Já nevím,“ odsekla Elena. „Proč ne?“ Pak tiše dodala: „Otcův poslední učeň to udělal.“

Tím se vysvětlilo, co se stalo s Frederickovým posledním učedníkem. Vůbec nedostal vyhazov, nýbrž od Faberových odešel, aby vstoupil do hnutí Hitlerovy mládeže. Žádný div, že Elena Kristoffovi nedůvěřovala. Nebylo to sice spravedlivé, ale zčistajasna mu to připadalo o trochu pochopitelnější. „Víš přece, že jsem nikdy neměl rodinu,“ řekl. „Než jsem se přestěhoval sem, abych se učil od tvého otce, strávil jsem většinu ži-